

Тетяна Андріївна Гармаш,
аспірантка кафедри іноземної філології,
Національний авіаційний університет,
просп. Космонавта Комарова, 1, м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ЛОГІСТИКИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують формування готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності. Визначено, що формування готовності до управлінської діяльності у студентів-майбутніх фахівців із логістики в освітньому процесі вищого навчального закладу перебуває у прямій залежності від зростання самовизначення студентів у пізнавальній діяльності. Висвітлено питання міждисциплінарної інтеграції в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

Ключові слова: педагогічні умови, формування готовності, фахівець із логістики, підготовка фахівців із логістики, управлінська діяльність.

Формування образу майбутнього фахівця, що відповідає потребам суспільства і вимогам до певної спеціальності, – одне з фундаментальних завдань сучасної педагогіки вищої школи. Повноцінна вища освіта, незалежно від її профілю, повинна задовольняти загальні потреби, згідно з якими кожний випускник ВНЗ повинен мати сучасні уявлення про цілісну природничо-наукову картину світу, бути здатним дати наукову оцінку наслідкам своєї професійної діяльності і спроможним до подальшого творчого розвитку. Йдеться про якість випускника ВНЗ, яка визначається, насамперед, його вмінням адаптуватися до швидкозмінних умов розвитку сучасного суспільства, і, головне, вмінням удосконалювати здобуту освіту впродовж життя.

Підготовка висококваліфікованих фахівців із логістики, які здатні впроваджувати та розвивати інноваційні технології і провідні логістичні системи, є стратегічно важливим завданням для України. Якісна фахова підготовка менеджерів із логістики дозволить країні стати важливою частиною глобальної системи товарного руху, реалізувати транзитний потенціал та забезпечити компаніям вихід на якісно новий рівень організації логістики та ланцюгів постачання. Сьогодення вимагає керівників, які в змозі створити умови сталості та розвитку виробництва, можуть внести дух новаторства, володіють послідовним, логічним мисленням, високим рівнем самоорганізації, уміють раціонально розподіляти робочий час, розширювати свій загальний і професійний світогляд.

Проблеми формування готовності майбутніх фахівців до різних видів професійної діяльності, зокрема управлінської, частково розглянуті у працях М. Дяченка, А. Деркача, Л. Кандибовича, В. Савельєва, І. Радванського, А. Тихончука, В. Уліча, В. Ягупова та ін. Однак відсутні спеціальні дослідження, присвячені професійній підготовці майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

Еталонний образ фахівця, створений як кінцева мета професійної підготовки, вимагає визначення комплексу педагогічних умов її організації. Таким чином, було поставлено за мету детермінувати і теоретично обґрунтувати педагогічні умови, що

забезпечують ефективне формування готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

Логіка започаткованого дослідження зумовила визначення таких педагогічних умов реалізації освітнього процесу з формування готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності:

1. Активізація пізнавальної діяльності студентів і забезпечення їхньої позитивної внутрішньої мотивації у процесі професійного становлення.
2. Сприяння формуванню у студентів комунікативних умінь, необхідних для підвищення рівня культури професійного спілкування та вдосконалення способів та прийомів партнерської взаємодії.
3. Актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її програмно-методичного супроводу у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності з урахуванням інтегрованого характеру їх практичної діяльності.
4. Цілеспрямоване використання у процесі навчальної діяльності рівневої диференціації та індивідуалізації навчання.

Обґрунтуємо вибір першої із зазначених педагогічних умов – активізація пізнавальної діяльності студентів та забезпечення їхньої позитивної внутрішньої мотивації у процесі професійного становлення, яка сприяє формуванню мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

У дослідженні виходимо з того, що формування готовності до управлінської діяльності у студентів-майбутніх фахівців із логістики в освітньому процесі ВНЗ перебуває у прямій залежності від зростання самовизначення студентів у пізнавальній діяльності. Одним із головних компонентів самовизначення є самосвідомість, яка охоплює сукупність не тільки професійних знань і вмінь, але й знання з тих дисциплін, які сприяють формуванню особистості з аналітичним стилем мислення, здатну до самоосвіти, самовдосконалення і самореалізації в сучасному суспільстві.

Активізація самостійної пізнавальної діяльності студентства, ефективне управління її якісним формуванням і розвитком в умовах сьогодення має новий методичний, організаційний і морально-психологічний зміст, важливими ознаками якого є усвідомлення кінцевої мети процесу навчання – оволодіння знаннями, набуття компетентності і на цій основі творче ставлення до процесу пізнання. Ставлення студента до навчання в цілому, його активність залежать насамперед від змісту мотивації навчальної діяльності, від взаємозв'язку суспільного й особистісного змісту фахової освіти. Розуміння суспільної та особистої необхідності праці виявляється у відповідних внутрішніх мотивах, завдяки яким студент правильно оцінює зміст своєї майбутньої професійної діяльності. При цьому слід зауважити, що зростання активності студентів у пізнавальній діяльності стає для них усвідомленням поєднання вимог суспільства, рівня відповідності міри індивідуальної свободи та обставин, що існують об'єктивно в соціумі, а предметно-професійна пізнавальна діяльність майбутнього фахівця забезпечує формування його інтелектуальної активності. Ці обставини можна схарактеризувати як умови цілеспрямованого впливу на процес формування готовності до управлінської діяльності у майбутніх менеджерів-логістів.

Мотиваційними чинниками навчальної діяльності можуть виступати: важливість предмета для професійної підготовки; інтерес до певного предмета; якість викладання; співвідношення між труднощами оволодіння певним предметом і особистісними здібностями; взаємини з викладачем [3, с. 267]. Забезпечити їх можна шляхом вивчення особливостей кожного студента: рівня засвоєних знань, ступеня виявлення здібностей, потенційних можливостей, темпераменту, певної типологічної групи тощо.

Організація занять у нетрадиційній формі, емоційне й цікаве подання навчальних матеріалів, використання пізнавальних ігор, дискусій і проблемних ситуацій сприятиме створенню стійкої мотивації до навчання. Уміле застосування знань про взаємовідносини в студентському колективі є засобом формування мотивів і потреб навчання з метою інтенсивного обміну думками студентів під час ділових і рольових ігор, дискусій, конференцій та під час створення умов для проблемного навчання.

Отже, стимулювання навчальної діяльності студентів-майбутніх менеджерів із логістики з оволодіння управлінською компетентністю і формування готовності здійснювати в майбутньому управлінську діяльність забезпечувалося через актуалізацію професійних цілей і цінностей, особистісних потреб, забезпечення новизни матеріалу, опори на попередній досвід, усвідомлення значення запропонованого навчального матеріалу для майбутньої професійної діяльності.

Сприяння формуванню у студентів комунікативних умінь, необхідних для підвищення

рівня культури професійного спілкування та вдосконалення способів та прийомів партнерської взаємодії – є другою педагогічною умовою, яка цілеспрямовано впливає на формування комунікативно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

Мовленнєві здібності є органічним складником комунікативних здібностей фахівця, важливою ланкою його комунікативної культури в цілому. Науковці виділяють такі компоненти мовленнєвих здібностей: хороша вербальна пам'ять, правильний відбір мовних засобів, логічна побудова і виклад висловлювання, уміння орієнтувати мовлення на співрозмовника. У їх реалізації важливу роль відіграє загальна ерудиція і культура фахівця.

Професійне спілкування менеджера з логістики вимагає від нього умінь управління своєю комунікативною діяльністю. Завдяки спілкуванню означені фахівці налагоджують контакти з клієнтами, розв'язують проблемні питання та накопичують необхідну інформацію. Упродовж спілкування здійснюється цілеспрямований вплив керівника на підлеглого. Окрім того, від володіння засобами спілкування часто залежить результат ділових перемовин із партнерами, тому можна стверджувати, що спілкування є одним із найважливіших видів діяльності майбутнього управлінця-логіста. Це, у свою чергу, передбачає наявність у нього низки комунікативних умінь: уміння цілеспрямовано організувати спілкування і управляти ним (ефективне ділове спілкування, публічні виступи, переговори, проведення нарад, ділова переписка, електронні комунікації); уміння через правильно створену систему спілкування організувати партнерську діяльність; вміння використовувати для вирішення комунікативних задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології. Удосконалення способів і прийомів взаємодії з різними категоріями партнерів вимагає від майбутнього фахівця з логістики вироблення індивідуального стилю комунікативної поведінки управлінця, який виявляється в лексиці, інтонації, міміці, пантоміміці. Культура професійного спілкування передбачає дотримання літературних норм як у формальному, так і в неформальному спілкуванні.

Особливо актуальним для студентів є практичне застосування набутих вмінь у ситуаціях, які важко передбачити заздалегідь. Саме тому виникає необхідність зміщення вмінь з «інформаційної складової» у «практичну», тобто у досвід, звички, цінності та способи поведінки. З цією метою нами була використана інтерактивна методика, так званий кейс-метод.

В основу кейс-методу покладено концепції розвитку розумових здібностей. За формою кейс – це викладена реальна інформація у спеціальній формі, яка описує сучасну управлінську ситуацію з необхідністю прийняття студентом критичного управлінського рішення [5]. Мета застосування кейс-методу – навчити студента аналізувати ситуацію, оперативно, логічно, чітко, аргументовано

мислити, передбачати можливий розвиток подій, приймати рішення в конкретних ситуаціях, формувати аргументований план дій, переконувати аудиторію у правильності своїх ідей. Уважаємо, що набуття таких умінь украй необхідне для майбутнього управління.

Ефективне застосування кейс-методу можливе тільки за умови ретельної підготовки кожного студента до обговорення. У процесі обговорення кейса студенти навчаються відчувати й розвивати логіку дискусії, спрямовувати свої емоції. Вони набувають умінь переконувати один одного за допомогою обґрунтованих аргументів, шукати компроміс, виокремлювати найважливіші питання, опанувати майстерністю лектора та колективного обговорення питань. Отже, застосування кейс-методу у комбінації з іншими методами активної професійно-спрямованої навчально-мовленнєвої діяльності позитивно впливає на формування готовності до управлінської діяльності майбутніх фахівців із логістики.

Цілісності й ефективності навчального процесу з підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності не буде досягнуто, якщо не реалізувати таку педагогічну умову, як актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її програмно-методичного супроводу в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності з урахуванням інтегрованого характеру їх практичної діяльності. Ця умова сприяла формуванню когнітивно-операційного компонента готовності до управлінської діяльності майбутніх фахівців із логістики.

Інноваційні процеси в економічній діяльності підприємств транспортної індустрії логістичної сфери в умовах ринкових перетворень вимагають застосування нових технологій, упровадження ринкових важелів виробництва, а це, у свою чергу, зумовлює інтегрований характер професійної діяльності майбутніх фахівців-логістів і породжує різноманітні проблеми, розв'язання яких можливе лише на основі інтеграції останніх досягнень науки і освіти. У діяльності майбутнього менеджера з логістики необхідно розв'язувати як суто інтелектуальні проблеми, що пов'язані з прогнозуванням виробничого процесу, вибором оптимальних варіантів розв'язання наявної проблеми, аналізом одержаних результатів, так і проблеми морально-етичного аспекту, що виникають у процесі професійного спілкування з іншими людьми та в процесі розв'язання виробничих завдань. Через це в сучасних ринкових умовах різко підвищилась актуальність проблеми інтеграції знань у підготовці фахівців, де інтеграційні процеси розглядаються як провідна тенденція сучасного освітнього простору.

Міждисциплінарну інтеграцію розглядаємо як взаємопроникнення змісту різних навчальних дисциплін і створення єдиного освітнього потенціалу шляхом використання інноваційних педагогічних засобів, організаційних форм і методів навчання. Вона дозволяє розв'язати в предметній

системі навчання суперечність між розрізненим засвоєнням знань і необхідністю їх синтезу, комплексного застосування на практиці, у трудовій діяльності та в життєдіяльності людини [6].

Ученими встановлено, що показником розумового розвитку студента є здатність комплексно застосувати знання і вміння, переносити знання з одного предмета в інший. Зазначене характеризує продуктивність пізнавальної діяльності. Перенесення і комплексність полягають у міжпредметному узагальненні відомого й синтезуванні нового, узагальненого знання. Інтеграційні зв'язки в навчанні вносять елементи творчості в розумову діяльність, а також елементи репродукції та пошуку, які виявляються в пізнавальній діяльності [4, с. 48].

Оскільки інтегрований характер професійної діяльності фахівця із логістики вимагає застосування на практиці цілісних і системних знань, умінь використовувати інформацію відповідно до конкретно поставленого завдання й прогнозувати розвиток подій, це вимагає представлення дисциплін навчального плану не як спрощеної проєкції окремих, не пов'язаних з практикою, наук, а як цілісної (теоретичної та практичної) сторони діяльності майбутніх фахівців-логістів, бо, як слушно стверджує О. Вербицький, «зміст навчальних дисциплін стає основою для розробки і формування послідовності проблем, вирішення яких сприяє становленню і розвитку професійних дій фахівців, а навчальний процес орієнтується на формування діяльнісної готовності студентів до професії» [1, с. 117].

Згідно з системно-проблемним підходом до відбору змісту освіти, характер інтегрування професійних навчальних дисциплін визначається сутністю актуальних реальних науково-практичних проблем, виокремлення й вирішення яких сприяє формуванню у студентів різних компетентностей [2, с. 156]. Відтак, основним у навчальній діяльності, яка включає основи наукової структуризації інформаційного поля, вважаємо застосування системного підходу як особливого методу, що концентрує інформацію про такі особливості різних предметів, явищ і процесів, що зумовлює її широкі можливості ефективного використання у формуванні системи професійної підготовки фахівця із логістики до управлінської діяльності.

Наступною педагогічною умовою, яка сприяє формуванню індивідуально-психологічного компонента готовності до управлінської діяльності майбутніх фахівців із логістики, розглядаємо цілеспрямоване використання у процесі навчальної діяльності рівневої диференціації та індивідуалізації навчання.

Гуманізація навчання означає необхідність індивідуалізації та диференціації останнього з метою визначення природних задатків кожного студента для того, щоб дати йому відповідне навчальне навантаження, систематично контролювати рівень навчальних досягнень для їх подальшого розвитку. Відповідно, професійна підготовка майбутніх фахівців із логістики до

управлінської діяльності вимагає урахування індивідуальних особливостей студентів та використання диференційованого підходу.

Під диференційованим навчанням будемо розглядати освітній процес, для якого характерним є врахування типологічних індивідуальних відмінностей тих, хто навчається, тобто диференційованість навчання полягає у вивченні індивідуальних особливостей студентів. За диференційованого підходу викладач ураховує в роботі зі студентами рівень їхніх навчальних умінь і реальних навчальних можливостей, відповідно до цього, перед викладачем стоїть завдання розкрити потенційні можливості кожного студента, що потребує не уніфікації та однаковості навчання, а розвитку індивідуальних нахилів і здібностей

майбутнього фахівця. Диференційований підхід до кожного студента передбачає таке розуміння індивідуалізації навчання, яке полягає в плануванні обов'язкових результатів навчання і на цій основі – вищих рівнів оволодіння навчальним матеріалом.

Отже, готовність студентів-майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності є інтегрованою динамічною якістю особистості, що виявляється у стійкій мотивації до здійснення фахової діяльності. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці того, яким чином послідовна реалізація визначених педагогічних умов забезпечуватиме оптимізацію навчального процесу з підготовки майбутніх фахівців із логістики до управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вербицкий А. А. Гуманизация и компетентность: контексты интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионова. – М. : МГПОУ, 2006. – 172 с.
2. Іванчук М. Г. Про деякі психологічні механізми інтегрованого навчання / М. Г. Іванчук // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. ст. – Ч.1. – Вип.3. – К. : Пед. преса, 2001. – С. 155–160.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб : Питер, 2000. – 512 с.
4. Межпредметные связи в обучении: сб. научных трудов / [отв. ред. Н. А. Сорокина] – Тула : Изд-во ТГПИ им. Л.Н. Толстого, 1980. – 100 с.
5. Тарасова С. М. Формування у майбутніх менеджерів фінансово-економічного профілю готовності до управлінської діяльності: автореф. дис... на здобуття канд. пед. наук : 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти / С. М. Тарасова. – Кіровоград, 2006. – 20 с.
6. Топчій Л. С. Підготовка майбутніх учителів-філологів до формування соціокультурної компетентності учнів старших класів гімназії: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти / Людмила Семенівна Топчій; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса, 2015. – 20 с.

*Татьяна Андреевна Гармаш,
аспирантка кафедри иностранной филологии,
Национальный авиационный университет,
пр. Космонавта Комарова 1, г. Киев, Украина*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ЛОГИСТИКЕ К УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Подготовка высококвалифицированных специалистов по логистике, способных внедрять и развивать инновационные технологии и ведущие логистические системы, является сегодня стратегически важной задачей для Украины. Эталонный образ специалиста, созданный как конечная цель профессиональной подготовки, требует определения комплекса педагогических условий ее организации. Качественная профессиональная подготовка менеджеров по логистике позволит стране стать важной частью глобальной системы товарного движения, реализовать транзитный потенциал и обеспечить компаниям выход на качественно новый уровень организации логистики и цепей поставок. Настоящее требует руководителей, которые в состоянии создать условия устойчивости и развития производства, могут внести дух новаторства, обладают последовательным, логичным мышлением, высоким уровнем самоорганизации, умеют рационально распределять рабочее время, расширять свой общий и профессиональный кругозор.

Целью статьи является теоретическое обоснование таких педагогических условий, которые положительно влияют на формирование готовности будущих специалистов по логистике к управленческой деятельности, а именно:

1. Активизация познавательной деятельности студентов и обеспечение положительной внутренней мотивации в процессе их профессионального становления.
2. Содействие формированию у студентов коммуникативных умений, необходимых для повышения уровня культуры профессионального общения и совершенствования способов и приемов партнерского взаимодействия.
3. Актуализация междисциплинарной интеграции, а также ее программно-методического сопровождения в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов по логистике к управленческой деятельности с учетом интегрированного характера их практической деятельности.

4. Целенаправленне використання в процесі навчальної діяльності рівневої диференціації та індивідуалізації навчання.

Формування готовності до управлінської діяльності у студентів – майбутніх спеціалістів по логістиці в освітньому процесі університету перебуває в прямій залежності від зростання самоопределення студентів у пізнавальній діяльності. Готовність майбутніх спеціалістів по логістиці до управлінської діяльності є інтегрованою динамічною якістю особистості, проявляється в стійкій мотивації до здійснення професійної діяльності. Общенье в майбутній діяльності менеджера по логістиці вимагає від нього професійного управління своєю комунікативною діяльністю. Речові здібності є органічним компонентом комунікативних здібностей даного спеціаліста, важливим ланкою його комунікативної культури в цілому. Диференційований підхід до кожного студента передбачає таке розуміння індивідуалізації навчання, яке заключається в плануванні обов'язкових результатів навчання і на цій основі – вищих рівнів оволодіння навчальним матеріалом.

Ключові слова: педагогічні умови, формування готовності, спеціаліст по логістиці, підготовка спеціалістів по логістиці, управлінська діяльність.

Tetiana Harmash,

PhD student of the Foreign Philology Department,

National Aviation University,

1, Kosmonavt Komarov Ave., Kyiv, Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING THE READINESS OF FUTURE LOGISTICS SPECIALISTS FOR MANAGEMENT ACTIVITIES

The training of highly skilled specialists in logistics who are able to introduce and develop innovative technologies and leading logistics systems is a strategically important task for Ukraine today. The reference image of a specialist, created as the ultimate goal of professional training, requires the determination of a set of pedagogical conditions for its organization. Qualitative professional training of logistics managers will allow the country to become an important part of the global commodity traffic system, realize transit potential and provide companies with a new organization level of logistics and supply chains. The present requires managers who are able to create conditions for sustainability and development of production, can introduce a spirit of innovation, have a consistent, logical mindset, a high level of self-organization, who are able to rationally allocate working time, expand their common and professional horizons.

The aim of the article is the theoretical substantiation of the pedagogical conditions which positively influence the formation of readiness of future logistics specialists for management activities, as follows:

1. Activation of cognitive activity of students and provision of positive internal motivation in the process of their professional development.
2. Facilitation of the formation of students' communication skills necessary to improve the level of the culture of professional communication alongside with the ways and methods of partnership interaction.
3. Actualization of interdisciplinary integration, as well as its program and methodological support in the process of professional training of future logistics specialists in management activities, taking into account the integrated nature of their practical activities.
4. Purposeful use of the level-based differentiation and individualization of the training in the process of the learning activity.

The formation of the students' - future logistics specialists' readiness for managerial activity within the educational process of the university is directly dependent on the growth of students' self-determination in their cognitive activity. The readiness of future specialists in logistics for management activities is an integrated dynamic personality quality, manifested in a sustainable motivation for the implementation of professional activities. Communication in the future activity of a logistics manager requires from him / her professional management of his / her communicative activities.

Key words: pedagogical conditions, formation of readiness, logistics specialist, training of logistics specialists, management activities.

Подано до редакції: 28.09.2017 р.

Рекомендовано до друку: 12.10.2017 р.

Рецензент: д.пед.н., професор А. М. Богуш